

דעות

לחזור להיסטוריה של הסכסוך

לעקוב

קרולינה לנדסמן

2026 במרץ • 06:00

טאקר קרלסון נשאל באחרונה בריאיון, אם הוא מאמין בזכות הקיום של מדינת ישראל. קרלסון התעקש שהוא לא מבין את השאלה. מה זה בכלל אומר, תהה, ובצדק. האם לארה"ב יש זכות קיום? האם יש מדינה שיש לה "זכות קיום"? תאמרו מה שתאמרו על קרלסון, הלוואי שבישראל היו מגיבים כך לשאלה הזאת, שאנחנו אוהבים להטיח באחרים וגם בעצמנו, מבלי להבין שהיא עצמה עדות לשיבוש המחשבה. מדינות אינן מתקיימות בזכות, אלא נוצרות מתוך ההיסטוריה ומתפתחות דרך מלחמות ובריתות, וסכסוכים פנימיים וחיצוניים והכרעתם. השאלה אינה אם לישראל יש זכות להתקיים, אלא אם היא תמצא דרך לפתור את הסכסוך שמלווה אותה למן הולדתה מבלי להתפרק מבפנים ומבחוץ בניסיון להתכחש לו.

ההיסטוריה של ישראל ארוגה בסכסוך הישראלי-הפלסטיני. למעשה ההיסטוריה שלה אינה אלא ההיסטוריה של הסכסוך הישראלי-הפלסטיני. רצף המלחמות והמהלכים המדיניים שבאו בעקבותיהן, הצלחתם ופירותיהם, כישלונם ומחיריהם. מלחמת העצמאות והקמת המדינה, 1967 והכיבוש, מלחמת יום כיפור ואחריה השלום עם מצרים, מלחמת לבנון הראשונה שהובילה לגירוש אש"ף ויאסר ערפאת לתוניס. חזרת הסכסוך מבפנים באינתיפאדה הראשונה, שדחפה למסלול מדיני: ועידת מדריד, הסכמי אוסלו והשלום עם ירדן. גם כשהמהלך קרס באלימות משני הצדדים (רצח רבין, האינתיפאדה השנייה), הניסיון לא פסק. תוכנית ההתנתקות היתה ניסיון אחר להזיז

את המציאות, לא במו"מ אלא במהלך חד־צדדי, אך עדיין בתוך הסכסוך.

התעקשותם של ישראלים ורבים מהיהודים בעולם לסרב להכיר ב-7 באוקטובר כאירוע על הרצף ההיסטורי של הסכסוך ("ההקשר"), אינה נובעת רק מהאלימות הברברית של חמאס. לא חמאס הוציא את עצמו מההקשר ההיסטורי. מי שעשה זאת לפניו היה בנימין נתניהו, מהרגע שהחליט להקפיא את הסכסוך ולהפסיק את המגעים המדיניים בניסיון לפתור אותו. מרגע שהתקבלה ההחלטה לנהל את ההיסטוריה של ישראל כאילו ניתן לנתק אותה מהסכסוך, להקפיא אותו בצד ולהתקדם בלעדיו (ולהעדיף להתמקד באויבים אחרים), הונח הזרע לתהליך ניוונה הפנימי וחשיפתה בהמשך לאסון הגדול בתולדותיה.

ישעיהו לייבוביץ הזהיר שהכיבוש משחית. אך במבט לאחור, לא עצם קיומו של הכיבוש פירק את החברה הישראלית, אלא ההחלטה להתכחש לו ולזנוח את השאיפה והמאמץ לפתור אותו.

פתרון שתי המדינות, שהיה במשך שנים ברירת המחדל גם כשלא קודם בפועל, עבר דה־לגיטימציה שיטתית, ובמקומו לא הוצב פתרון אחר, אפילו לא כחזון. להפך: המדיניות היתה שאין פתרון, ולכן נחיה כאילו אין בעיה. בתוך הוואקום הזה נדחקו החוצה בדיוק אותם כוחות בשני הצדדים שהאמינו באפשרות של פשרה: השמאל בישראל והרשות הפלסטינית. במקומם התחזקו הכוחות שמסרבים לפשרה: חמאס, ומנגד הימין של הסיפוח והטיהור האתני. הקיפאון המדיני לא היה אפוא מצב ניטרלי, אלא מנגנון שהאיץ את ההתפוררות מבפנים ושינה את מאזן הכוחות כך שהאפשרות לפתרון עצמה הלכה ונעלמה.

מאז 7 באוקטובר אין עוד אפשרות לחיות כאילו הסכסוך איננו. אך בתוך ההכרה הזאת טמון גם התנאי לקיום: רק חזרה לפעולה בתוך ההיסטוריה של הסכסוך, כלומר מתוך מחויבות מחודשת לפתרון, יכולה לייצר אופק לחיים ישראלים בני קיימא. בלי זה, ההתפוררות אינה סכנה עתידית אלא תהליך שכבר מתרחש.